

DAMGA VERGİSİ VE HARÇLAR BİLGİSİ

ADL202

KISA ÖZET

1.ÜNİTE Bir Mali Yükümlülük

DAMGA VERGİSİNİN TANIMI VE NİTELİKLERİ

En genel tanımı ile damga vergisi bireyler ve topluluklarının kendi aralarında veya devletle yaptıkları hukuki işlemler dolayısıyla düzenlenen, bir hususu ispat ve belli etme niteliğini taşıyan kâğıt ya da elektronik belgeler üzerinden alınan bir mali yükümlülüktür.

Yukarıdaki tanımdan hareketle damga vergisinin cebri bir kamu geliri olduğu sonucu çıkar. Cebri kamu gelirleri, devletin mali alanda egemen olması nedeni ile tek taraflı üstün iradesini kullanmak suretiyle bireyler ve topluluklarına buyurup, bunlardan kamu gücüne dayanarak hukuki cebir altında topladığı vergi, resim, harç, şerefiye ve benzeri kamu gelirleridir. Bireyler ve topluluklar cebri kamu gelirlerini devlete sağlamak-ödemek zorundadırlar. Aksi takdirde bu gelirler kendilerinden cebren tahsil edilir ve ödemeyenler hakkında yaptırım niteliğinde hukuki sonuçlar (ceza, gecikme zammı ve sair) gündeme gelir. Vergiler karşılıksız, resim ve harçlar ise karşılıklı kamu gelirleridir.

Damga vergisi Türk Vergi Sistemi içinde yer alan vergilerden biridir. Damga vergisi yasada vergi adı altında düzenlenmiş olmasına rağmen aslında resim niteliğinde bir mali yükümlülüktür. Zira damga vergisi bir hukuki işlemin kâğıda dökülmesi suretiyle kazandığı ispat ayrıcalığı karşılığında alınır.

Vergi, kamu giderlerinin karşılamak amacıyla kanuna göre, zora dayalı olarak ve karşılıksız alınan kamu geliri iken harç, belirli kamu hizmetlerinden yararlandırmak için alınmaktadır. Resim ise belirli işlemlerin yapılmasına izin verilmesi karşılığı alınan kamu gelirdir.

Damga Vergisi harcamalardan alınan bir vergi olması nedeniyle dolaylı (vasıtalı) bir vergi niteliği taşır. Bu verginin ekonomik süreç içinde bir sonraki veya bir önceki asamaya yansıtılması, böylece fiilî yükümlüsü ile yasal yükümlüsünün farklı kişiler olabilmesi prensipte mümkündür. Damga vergisi objektif (gayri şahsi) nitelikte bir vergidir, bir başka deyişle vergi yükümlüsünün ekonomik, hukuki ve kişisel (medeni, ailevi, sıhhi vb.) durumları dikkate alınmaksızın vergilendirme yapılır.

DAMGA VERGİSİ İLE İLGİLİ MEVZUAT

Hukuk kuralının uygulamada aldığı çeşitli biçimlere hukukun kaynakları adı verilir. Hukukun kaynaklarını oluşturan hukuk kuralları uygulamada çok farklı biçim ve adlar alır. Bu kaynakların bir kısmı yazısız olsa da önemli bir kısmı yazılıdır. Yazılı kaynaklar yazıya dökülmüş, bir metin hâline getirilmiş kurallardır. Damga vergisine dair hukuk kurallarının bir parçasını oluşturduğu mali hukuk alanında asıl olan yazılı kurallardır. Mevzuat hukuk sistemi içinde yetkili organlar tarafından konularak (vaz edilerek) yürürlüğe girmiş olan yazılı hukuk kuralları bütününe verilen addır. Mevzuat kapsamındaki hukuk kuralları da niteliklerine göre kendi aralarında bir ayrıma tabi tutulur.

Anayasamıza göre, vergi hukukuna dair asli düzenlemeler sadece yasalarla yapılabilir. Hukuk sistemi içerisinde yürürlükte bulunan çok sayıda ve farklı hukuk kuralları arasında bir hiyerarşi söz konusudur. Normlar hiyerarşisi adını alan bu altlık üstlük ilişkisinde kurallar adeta bir piramit biçiminde yukarıdan aşağıya doğru sıralanır. Bu piramidin tepesinde Anayasa bulunur.

11.07.1964 tarih ve 11751 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş Damga Vergisi Kanunu 50 yılı aşkın bir süredir uygulanmakta olan bir yasadır. Bu durumla birlikte yasa koyucu zaman zaman değişiklikler yaparak bu yasa'yı günün koşullarına uyarlamayı başarmıştır. Bu bağlamda son olarak 6491 sayılı yasa ile Damga Vergisi Kanunu'nda bir değişiklik yapılmıştır.

DAMGA VERGİSİNİN KONUSU

Verginin konusu ya da mevzuu üzerine vergi konulan ve verginin kaynağı olan ekonomik nitelik taşıyan öge olarak tanımlanır. Verginin konu unsuru "neyi vergilendireceğiz?" sorusunun yanıtını verir. Anayasa madde 73'de mali güce göre vergilendirme ilkesine yer verildiğinden, verginin konu unsurunu da mali güç ve bunun göstergeleri oluşturacaktır. Çağdaş kamu maliyesinde mali gücün üç göstergesini gelir, servet ve harcama oluşturduğu kabul edilerek bu üç unsur vergi konusu kılınmış, vergiye tabi tutulmuştur.

Damga vergisinin konusu 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddede Damga Vergisi Kanunu'na ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtların damga vergisine tabi olduğu belirtilmiştir. Damga vergisine tabi kâğıtların yerine geçen (mektup ve şerh biçimindeki) kâğıtlar da damga vergisine tabi olur.

Şerh bir anlam ifade etmek, bir hususu açıklamak, ayrıntılı biçimde anlatmak için yazılmış belgelerdir. Bir şerh de, bir hususu belli ve ispat etme özelliğine sahipse veya mevcut ve damga vergisine tabi bir kâğıdın hükümlerinin yenilenmesi, uzatılması, devri, değiştirilmesi veya bozulması (feshi) hususlarında kaleme alınmışsa bir başka deyişle yeni bir kâğıdın düzenlenmesi hükmünde ise veya mevcut bir kâğıdın yerini alan nitelikte ise damga vergisine tabi tutulur.

Şerh, açıklama, ayrıntılarıyla anlatma ve yorumlama anlamına gelmektedir.

Şerh, yeni bir kâğıdın düzenlenmesi hükmünde ise veya mevcut bir kâğıdın yerini alan nitelikte ise damga vergisine tabi tutulmaktadır.

Damga vergisine tabi tutulmak için öncelikle kâğıdın düzenlenmiş olması gerekir.

Serbest ispat ve kanuni ispat çağdaş hukuk sistemlerinin ispat alanında belirlediği temel prensiplerdir.

Damga Vergisi Kanunu kapsamında vergilendirilecek olan kâğıtlar kural olarak Türkiye deki işlemlerle ilgili olarak Türkiye de düzenlenmiş kâğıtlardır. Yabancı ülkelerde veya uluslararası hukukta yabancı ülke kabul edilen elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kâğıtlar kural olarak Türkiye de damga vergisine tabi tutulamaz.

Damga Vergisi Kanunu'na ekli (1) sayılı tabloda yer almayan bir kâğıttan damga vergisi alınmaması Anayasa'nın 73. maddesinde yer alan "vergilerin yasallığı" ilkesinin bir sonucudur.

Ticari işlemlerde kullanılan kâğıtlar, ticari ve mütedavil senetler ile ticari belgelerden oluşmaktadır. Ticari ve mütedavil senetler kapsamına emtia senetleri (makbuz senedi, rehin senedi, iyda senedi, tasıma senedi); konşimentolar; deniz ödöncü senedi ile ipotekli borç senedi ve irat senedi girer. Ticari belgeler ise mense ve mahreç şahadetnameleri; resmî dairelere ve bankalara ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri; bar nameler; tasdikli manifesto nüshaları; ordinolar ile gümrük idarelerine verilen özet beyan formlarından oluşur.

Belli parayı ihtiva eden kâğıtlar altı, belli parayı ihtiva etmeyenler üç gruba ayrılmıştır. Mütedavil senetler, ciro ile veya elden verilmek suretiyle tedavül edilebilen senetlerdir. Senedin cirosu veya elden verilmesi ile senette yazılı alacak ve eşyanın mülkiyeti, senetle beraber, karşı tarafa intikal eder. Mense ve mahreç şahadetnameleri bir mamul ya da mahsulün imal edildiği ya da yetiştirildiği ülkeyi belli etmek için, ticaret ve sanayi odaları veya diğer makamlarca düzenlenip verilen belgelerdir.

Barname, yabancı ülkelerden, demiryolları ile taşınan eşya ile ilgili olarak demir yollarınca düzenlenen listeleri ifade etmektedir.

Manifesto, yabancı ülkelerden, deniz yolu ile gelen eşya için düzenlenerek gümrük idaresine verilen belgedir.

Bir kâğıdın vergileme açısından tekemmül etmiş olması için imzalanması veya kâğıt üzerine imza yerine geçen bir işaret konulması gerekmektedir.

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle damga vergisine tabi olacak kâğıtların taşınması gerekli temel nitelikler aşağıdaki gibi tespit edilebilir:

- Kanuna ekli (1) sayılı tabloda sayılan kâğıtlar arasında bulunmak ve Kanuna ekli (2) sayılı tabloda sayılan kâğıtlardan olmamak,
- Yazılıp imzalanmak veya imza yerine geçen bir işaret konulmak suretiyle düzenlenmiş olmak,
- Gerektiğinde ibraz edilebilecek nitelikte olmak (bir hususun ispat ve belli edilmesinin koşulu gerektiğinde ibraz edilebilecek olmaktan geçer, ibraz edilmek kâğıdın ispat ve tevsik vasıtası olarak kullanılması fiilidir).

Damga vergisinin konusunu oluşturan kâğıdın varlığı tespit edilmeden vergileme yapılması mümkün değildir. Vergileme yapabilmek için idare kâğıdın fiziki mevcudiyetini belli delil veya ölçülere göre mutlaka tespit etmelidir.

DAMGA VERGİSİNDE VERGİYİ DOĞURAN OLAY

Vergiye doğuran olay 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 19. maddesinde "Vergi alacağı vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğar." biçiminde tanımlanmıştır. Vergi alacağı mükellef bakımından vergi borcunu teşkil eder" ifadesi nedeniyle vergi yasalarının vergi alacağının doğumunu gerçekleşmesi koşuluna bağladığı hukuki olay, işlem veya durumlar olarak tanımlanır.

Damga vergisi açısından vergiyi doğuran olay kâğıdın düzenlenmiş olmasıdır.

Yine bir kâğıdın damga vergisine tabi tutulabilmesi için kâğıda bağlanmış olan işlemin de hukukun tekemmül etmiş olması gerekir. Bir başka deyişle kâğıda bağlanan hukuki işlem eksik-

siz tekemmül etmeli, hukuken hüküm ifade eder hâle gelmiş olmalıdır. Hukuk âleminde vücut bulmamış hüküm kazanmamış yok hükmünde veya mutlak butlanla batıl veya hukuken geçersiz sayılan işlemler için damga vergisi alınamaz.

DAMGA VERGİSİNİN YÜKÜMLÜSÜ VE SORUMLUSU

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 8. maddesinde yükümlü-mükellef, vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettüp eden gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmıştır. Bu tanım uyarınca verginin yükümlüsü (mükellefi), vergi yasalarına göre üzerine vergi borcu düşen, vergiyi doğuran olayı kendi kişiliğinde gerçekleştirmiş olan ve vergi borcunu da kendi malvarlığından ödeyecek olan gerçek veya tüzel kişi ya da tüzel kişiliği olmayan ekonomik oluşumdur. Yükümlü unsuru "kimi vergilendireceğiz?" sorusunun yanıtını verir. Yükümlü vergi kanunlarına göre üzerine vergi borcu düşen vergi yükümlüsü, vergiyi doğuran olayı kendi kişiliğinde gerçekleştiren ve vergi borcunu da kendi mal varlığından ödemek zorunda olan kişidir. Vergilemede yükümlü unsuru "kimi vergilendireceğiz?" sorusunun yanıtını verir.

Damga vergisinin yükümlüsü kural olarak damga vergisine tabi kâğıtları imza edenlerdir. İmza sahibi damga vergisi yükümlüsü, kâğıdın ilgili olduğu hukuki işlemin tekemmülü için imzası gereken kişi veya kişilerdir. Damga vergisine tabi bir kısım kâğıt tek tarafça düzenlenip imza edilir. Taahhütname ve teklifname gibi kâğıtların damga vergisini kâğıdı imza eden taraf öder.

Resmî daireler damga vergisinin yükümlüsü olmasalar dahi, bu verginin sorumlusu konumundadırlar. İmza sahiplerinden birinin damga vergisinden muaf tutulmuş olması kâğıda ilişkin verginin eksik alınmasını gerektirmez. Vergi sorumlusu yükümlü ile devlet arasında vergi borcu ilişkisinde üçüncü kişi konumundadır.

Noterler de damga vergisi bakımından resmî daireler gibi sorumlu tutulmuşlardır. Ancak noterler vergi aslı için mükellefler rücu edebilirler. Bankalar, kamu iktisadi teşebbüsleri ve işbirlikleri gibi kurum ve kuruluşlar da vergisi ödenmemiş veya noksan ödenmiş kâğıtları bunların vergi ve cezası usulüne uygun olarak ödenmedikçe işleme koyamazlar. Aksi takdirde bunlar hakkında ceza uygulanır.

Damga Vergisi Kanunu vergi alacağını güvence altına almak için özel sorumluluk hükümlerine yer vermiştir:

- Damga vergisine tabi olan ve tahakkuk zamanasını süreleri dolan kâğıtların hükmünden zamanasını süresi sona erdikten sonra da yararlandığı takdirde bu kâğıda ait vergi alacağı yeniden doğar ve kâğıdın hükmünden yararlanan kişilerden kâğıda ilişkin damga vergisi tahsil edilir.
- Damga vergisinin tahsil usullerinden birisi istihkaktan kesinti yapılmasıdır.
- Damga Vergisi Kanunu vergiye tabi kâğıtların damga vergisinin ödenmemesinden veya noksan ödenmesinden dolayı alınması gereken vergi aslı ve cezasından kâğıtları ibraz edenlerin sorumlu olacağını ancak bunların mükelleflere rücu hakkı bulunduğunu hükme bağlamıştır.

DAMGA VERGİSİNİN MATRAHI

Verginin matrahı, vergi konusunun vergi borcunun hesaplanmasında esas alınan değer ve miktarıdır. Verilen tanımdan da anlaşılacağı üzere matrah değer esaslı (ad valorem) veya miktar esaslı (spesifik) olabilir. Vergi borcunun hesaplanmasında vergi konusunun değeri esas alınıyor ise değer esaslı (ad valorem) matrah söz konusu olur. Yok eğer vergi borcunun hesaplanmasında vergi konusunun adet, ağırlık, yüzölçümü gibi sayısal büyüklükleri esas alınırsa miktar esaslı (spesifik) matrahtan söz edilir.

DAMGA VERGİSİNDE ORAN

Verginin oranı (nispeti) değer esaslı (ad valorem) matrahlı vergilerde vergi matrahının yüzde kaçılık kısmı üzerinden vergi alınacağını gösteren ibaredir. Vergi oranı tek-sabit bir oran olabileceği gibi artan oranlı da olabilir.

Yasaya ekli (1) sayılı tabloda belli kâğıt türleri için vergi oranı, bunların içerdikleri paraların belli oranları biçiminde farklı vergi oranları olarak belirlenmiştir.

DAMGA VERGİSİNDE VERGİ KOLAYLIKLARI

Yasa koyucu vergi koyma, değiştirme ve kaldırma hususunda tek yetkili devlet organıdır. Yasa koyucu vergilendirme alanında takdir yetkisine sahiptir. Bu bağlamda yasa koyucu çeşitli sebepler ile bir kişiyi veya konuyu vergilendirmeyi tercih edebileceği gibi vergilendirmemeyi de tercih edebilir. Vergiye tabi olması gereken bir konunun veya vergi yükümlüsü olması gereken bir kişinin yasanın açık hükmü gereği vergilendirilmemesine vergi kolaylığı adı verilir. Vergi kolaylıkları istisnalar ve muafiyetler olmak üzere ikiye ayrılır.

Vergi muafiyeti, yükümlü unsuru açısından (kişi bakımından) getirilmiş vergi kolaylığıdır. Vergi yükümlüsü olan belli kişi ve grupların yasa ile vergi yükümlülüğü dışında bırakılmasıdır. Vergi istisnası, konu unsuru açısından (vergi konusu bakımından) getirilmiş vergi kolaylığıdır. Vergiye tabi olan belli konuların yasa ile vergi yükümü dışında bırakılmasıdır.

Damga vergisine dair vergi kolaylıkları esas itibarıyla 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nda düzenlenmiştir. Gerçekten de Yasaya ekli (2) sayılı cetvelde damga vergisin-den istisna edilmiş kâğıtlar ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir

488 Sayılı Yasanın yanında ayrıca özel bazı yasalar ile de vergi muafiyeti veya istisnası biçiminde damga vergisi kolaylıklarına yer verilmektedir. Özel yasalarla getirilmiş damga vergisi kolaylıklarına örnek olarak özelleştirme işlemleri, finansal kiralama işlemleri, yap-işlet-devret modeli kapsamındaki işlemler, ihracat işlemleri ve döviz kazandırıcı nitelikte diğer işlem ve faaliyetler ile ilgili kâğıtların damga vergisinden istisna edilmesi ile Türkiye Kızılay Derneği, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ile Darüşşafaka Cemiyeti gibi bazı kuruluşlara damga vergisi muafiyeti tanınması gösterilebilir.

Bu Özetin tamamını,Çık mış Sorularını,Deneme Sorularını a dresinize gön-deriyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/damga-vergisi-ve-harclar-bilgisi-ady212u?search=adl202u>

